

FREDNINGSVÆRDI ER

TRENTWEDELS GÅRD

HELSINGØR KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	06. august 2013
Besigtiget af:	Stefanie Høy Brink
Journalnummer:	2011-7.82.07/217-0001
Kommune:	Helsingør Kommune
Adresse:	Stengade 81, 3000 Helsingør
Betegnelse:	Trentwedels Gård
Fredningsår:	1919
Omfang:	<i>Forhuset (1770) samt det sydvestre sidehus (1810-11, forhøjet 1847)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Trentwedels Gård ligger i den østlige ende af Stengade ud til en større plads med udsigt til Øresund og består af et forhus med et sidehus mod sydvest samt et sidehus mod sydøst. På gårdsiden mellem forhuset og hver af sidehusene er to udskud påbygget. Sidehuset og udskuddet mod sydøst er ikke omfattet af fredningen.

Bygningen er en to-etager høj grundmuret bygning på elleve fag. Bygningen afsluttes af et sadeltag med nyere røde tegl, hvor der i tagfladen mod syd sidder to tagkviste samt enkelte nyere jernvinduer. I rygningen sidder to skorstenspiber. Over en granitsokkel har facaden gulkalket og glatpudset murværk, der afsluttes af en hvid, profileret hovedgesims, der gentages omkring en frontispice, der sidder over de tre midterste fag. I frontispicen er en pudsdekoration. Facaden opdeles af svagt fremspringende midt- og siderisalitter. Mellem risalitterne ses hvidmalede øreliséner. En stentrappe på fem trin med jerngelænder fører i midterfaget op til en nyere, to-fløjet, hvidmalet fyldingsdør med overvindue med dekorative sprosser. I hver af yderfagene ses endnu en stentrappe ligeledes med jerngelænder, der fører ned til tofløjede og sortmalede revledøre. Omkring vinduerne i midterfaget og de to yderste fag i hver ende af bygningen samt omkring dørene ses hvide indfatninger. Vinduerne er nyere korspostvinduer. Kældervinduerne er to-rammede vinduer med en rude i hver ramme. Samtlige vinduer er hvidmalede. I indfatningen til kældertrappen ses fire stabler. Mod gården er facaden pudset og gulkalket. Den hvide hovedgesims gentages ligeledes, dog med en lidt enklere profilering. Soklen er sortmalet. Mellem udskuddene sidder en ældre to-fløjet fyldingsdør med stort, opsproset overvindue. I det sydvestre udskud sidder en nyere dør med lodretstillet bræddebeklædning. Vinduerne er nyere korspostvinduer med opsprossede ruder. I det sydvestre er et enkelt etrammet vinduer med krydssprosser. Luderne har en tagbeklædning af zink. I forhusets tagflade er en tagkvist og enkelte nyere jernvinduer.

Sidehuset er grundmuret i to etager og ni fag langt. Bygningen hviler på en granitsokkel, der bliver højere med gårdens hældning. Taget er som forhusets og med to skorstene med sokkel og krave i rygningen. I tagfladen mod gården sidder en nyere, rundbuet tagkvist. Facaden er pudset og gulkalket og i etageadskillelsen ses en hvid kordongesims. Vinduerne er både nyere og ældre krydspostvinduer, alle hvidmalede. Efter et enkelt stentrin sidder to nyere fyldingsdøre med opsproset overvindue. Sidehuset afsluttes af et smigfag, hvori der sidder en nyere grønmalet dør med lodretstillet brædebeklædning. Døren gentages to gange i gavlen. Øverst i gavlen sidder to luger, en større og en mindre.

I det indre af forhuset er der indrettet tandklinik, restauration og beboelse. I indgangspartiet mellem hoveddøren og bagdøren er en ældre to-fløjet fyldingsdør med et overvindue med dekorative sprosser, hvorfra der er adgang til den nyere hovedtrappen, der har brystningspaneler på bagvangen og afsluttes i stueetagen af en svungen mægler. Der er en genkendelig planløsning med stuer en suite mod gaden og køkkenet mod gården eller i sidehuset. Forhusets tagetage er udnyttet. Tagkonstruktion er nyere. Lejligheden i tageetagen har åbent til kip og med nyere overflader. Tilsvarende er resten af bygningens overflader overvejende nyere, men traditionelt udførte, herunder gulve, lofter, trapper, paneler, døre og vinduer med koplede rammer. Der er også ældre bygningsdele og -detaljer, herunder enkelte ældre døre med hængsler, greb og gerichtter, brystningspaneler, lysningspaneler samt stukatur. Kælderen er indrettet til bar, hvor stopler, bjælker samt murværk er synligt.

Sidehuset er indrettet til beboelse på første salen og tandlægeklinikken strækker sig fra forhuset om i sidehuset. Lejligheden har en nyere plan med nyere plankegulve og nyere fyldingsdøre, men delvist ældre vinduer. I stueetagen er markeringen af et tidligere ildsted, men ellers er overfladerne ligeledes traditionelt udførte.

— BYGNINGSHISTORIE

Helsingørs bygningskultur har været tæt forbundet med byens politiske og økonomiske historie. Opførelsen af nye bygninger har hængt stærkt sammen med de svingende indtægter byen fik fra Sundtolden, den livlige handelstrafik, voldsomme epidemier, forskellige kongers byggeaktiviteter på Kronborg samt militære konflikter i nærheden af byen.

Helsingør bliver nævnt første gang i 1231. Byen voksede frem omkring Sankt Olai Kirke, den senere domkirke, og udviklede sig langsomt, indtil Erik af Pommern i 1425 pålagde alle handelsskibe, som passerede igennem de danske farvande en afgift, den såkaldte

Indgangspartiet

Øresundstold. Samtidig med indførelsen af Øresundstolden opførte Erik af Pommern borgen ”Krogen”, hvorfra der var god udsigt over Øresund. I 1577 lod Kong Frederik d. 2 ”Krogen” nedrive og opførte i stedet det nuværende Kronborg. Erik af Pommern udlagde også byplanen, hvis hovedstruktur er bevaret til i dag, og som er kendetegnet ved en regulær inddeling i nogenlunde regelmæssige firkantede karreer. Karreerne har været lette at opdele i gode byggegrunde; med smalle grunde, der kunne anvendes til gavlhuse med side- og baghuse, samt brede grunde til huse med langsiden mod gaden.

Opførelsen af Kronborg og ikke mindst Øresundstolden fik stor betydning for Helsingør, fordi hundredevis af skibe ankrede op og provianterede. Det blev grundlaget for en rivende udvikling, der kom til at sætte sine spor i en rig bygningskultur. For at sikre et øget indbyggetal, fik byens borgere skattefrihed på enten fem eller ti år, når de byggede nye huse, alt efter om huset man byggede var opført i træ eller sten. Efter ophævelsen af Øresundstolden i 1857 mistede Helsingørs borgere en stor del af deres indtægtsgrundlag, og bygningskulturen blev herefter mere enkel, mindre ekstravagant og mere hjemlig.

I 1860 blev en stor havneudvidelse igangsat og herved blev flere palæer i Strandgade revet ned, heriblandt den store rokokobygning, hvor Øresunds Toldkammer havde haft til huse. Den nu ryddede grund blev udlagt til plads.

Trentwedels Gård er opført i 1770 efter nedrivning af en ældre bindingsværks gård for Margareta og Jørgen Friedrich Trentwedel, som var passkriver ved Øresunds Toldkammer. Fra 1892 havde Sophus Rasmussen vinhandel og skibsproviantering i bygningen, men fra 1940, hvor Holger Clausen købte bygningen blev der indrettet Restaurant Færgesgården, som stadig har til huse i dele af bygningen.

Det sydvestre sidehus er opført i 1810-11 for konsul Thalbitzer, der ejede forhuset. Han opførte det østre sidehus i 1847, hvor det vestre sidehus også blev forhøjet med én etage.

I 2002 brændte store dele af bygningerne, men blev restaureret de efterfølgende år.

Den karakteristiske frontispice

KILDER

Historiske huse i Helsingør. Nationalmuseet, 1973.

Helsingørs gader og stræder i mands minde. Stengade 1901-2001. Af Kenno Pedersen. Nordig forlag for videnskab og teknik. Helsingør, 2002.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi for Trentwedels Gård knytter sig til placeringen ved den åbne plads, hvor bygningen sammen med de øvrige store palæer vidner om Helsingørs mange velhavende borgere, der op gennem 1700- og 1800-tallet havde råd til at opføre prægtige palæbygninger. Rækken af palæbygninger i tæt forbindelse med havnen afspejler tillige Helsingørs mangeårige primære kilde til et driftigt handelsliv. Samtidig med dette er Trentwedels Gård med til at definere det stringente og konstruerede gadeforløb med inddeling af karreer i Helsingør.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for Trentwedels Gård knytter sig i det ydre til forhusets fremtræden som en prominent bygning, der afspejler datiden velstand. Hertil kommer det klare hierarki mellem facaden og gårdsiden og sidebygningen, der tydeligt viser en forskel i rang, hvor forsiden skulle imponere de forbipasserende og understrege ejerens status, mens sidehuset med sin enkle detaljering og luger i gavlen vidner om en mere sekundær og funktionel udnyttelse. Forhusets stilmæssige træk fortæller endvidere om tendensen i perioden, hvor man stadig ønsker barokken og rokokoen primære symmetriske disponering af facadens fag med risalitter, samt at fremhæve midterfagene med eksempelvis frontispicen. Bygherrerne i Helsingør holdt længe fast i hovedtrækkene fra barokken og rokokoen, der gennem mange år havde været adelens fortrukne stil og dermed var et statussymbol. At de mange velhavende og konservative borgere netop ønskede de prangende detaljer på bygningernes facade har sandsynligvis også været betydende for, at klassicismen kom relativt sent til Helsingør, men Trentwedels Gårds facade er med sin enkelhed, glatte mure uden overdådige detaljer og en lav frontispice en forløber for klassicismen.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig i det indre til den bevarede plandisposition med køkken mod gården eller i sidehuset og de repræsentative og detaljerede stuer en suite mod gaden. Stuerne og hovedtrappen er forsynet med panellerede vægge og stukkatur. De bevarede og traditionelt udførte overfalder og bygningselementer som paneler, stukkatur, døre og vinduer med alle detaljer som greb, beslag, hængsler og anverfere afspejler bygningens alder og historie.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi for Trentwedels Gård knytter sig i det ydre til facadens symmetriske og harmoniske opbygning, der med stille og beherskede virkemidler tilvejebringer et mondænt og prægtigt

udtryk. Efter et traditionelt formsprog er facaden rytmisk inddelt med øreliséner og diskrete midt- og siderisalitter, der sammen med de simple glatte vinduesindfatninger skaber en let reliefvirkning. Bygningsvolumenet fremstår velproportioneret og symmetrisk med et overordnet vertikalt snit, der dog brydes en smule af den taktfaste vinduessætning og midterpartiets accentuering med den lave frontispice.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til de helstøbte og højloftede stuer, der virker lyse grundet de store vinduer. De mange bevarede og traditionelt udførte paneler og fyldningsdøre med kraftige gerichter er sammen med stukkatur med til at skabe sammenhængende og afbalancerede rum.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Trentwedels Gård knytter sig i det ydre til det velproportionerede og symmetriske forhus med fremhævede murdetaljer i facaden som øreliséner, midt- og siderisalitter samt frontispice. Hertil kommer det røde sadeltag med skorstenspiber. Endvidere knytter de bærende fredningsværdier sig forskellen mellem gadesidens detaljering med gesims og vinduesindfatninger og den mere enkle gårdside. Endvidere har trapper, døre med traditionelle hængsler og overvinduer med sprosser bærende fredningsværdi. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig for sidehuset til dens langstrakte form med afsluttende smigfag, den taktfaste vinduessætning samt det næste ubrudte tegltag med skorstenspiber i rygningen. Tillige de ældre og traditionelt udførte bygningsdele og -detaljer, herunder lugen i gavlen og vinduerne. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den bevarede del af den traditionelle grundplan med repræsentative stuer mod gaden og mindre værelser og køkkenet mod gårdsiden og i sidehuset. Endvidere knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede bygningsdetaljer i form lysnings- og brystningspaneler, døre med hængsler, gerichter og stukkatur samt ildstedet i sidehuset. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales, at antennen i gavlen på sidehuset nedtages og sættes et sted, der ikke skæmmer bygningerne.

Det anbefales, at nyere overflader som glatte døre, linoleums- og vinylgulve udskiftes til overflader, der svarer til bygningens alder og udtryk.